

terum, quæ in hunc sensum recepta nihil detrahit nostra.

- 39 Nec secundo loco obstant Rotæ decisiones, 2. alias 113. de re iusi. in novis, & deciso 28. alias 517. codem titulo in antiquis, supponendo in attentatis tres suiss latas sententias conformes; ac per tres instantias istum, quod non potest esse absque appellatione à prima, & sic successivè à secunda, quibus facile patet responsio, etiam nostra opinione retenta, cum ea appellatio permittatur, ut dictum est, & sic bene potest pervenire ad tres instantias, & tres conformes, precedente executione prioris, appellatione non obstante, inò multi possunt dari casus, nihil intentioni nostra, & aquæ resolutioni detrahentes, quibus attentatorum revocatio non fiat, nisi post tres conformes, prout contingit, quando prima sententia, & secunda late sunt contra attentata passim effigie revocationis denegata, à quibus potest ipse appellare quoad utrumque effectum, ut mox dicetur, & ita necessariò debet ire per tres instantias, & tres conformes, anteaquam attentati revocationem consequatur, ut alias diximus, instrumento Camerali, qua si in prima sententia denegata est ejus executio, & sic contra creditoris referatur, tenet spectare tres conformes, anteaquam instrumentum exequatur, nisi sit postmodum aliqua pro se lata, qua recuperet privilegium executionis; quia semel prohibitionem evasit. Idem est descendens in iudicio legis fin. C. de editio divi Alii. & in alimento, mulier. & similibus, qua lata prima sententia contra possessum, alimenta petentem, admissa appellatione quoad utrumque effectum, & in tota causa tres sententias necessariò executoriales spectandas sunt, quoque aliquam favorabilem actor consequatur; ut nos lat. De causa de hac questione agamus infra; part. 3. m. 113. capitulus, & principi cap. 4. per totum, ubi latissime de hoc articulo tractatur, cum distinctione iuridica procedendo.

Alios etiam causas possumus constituire, ut veriscentur praefata Rotæ decisiones, adeò ut in nihilo nostra opinio ledatur, quos ad modum proposuit Lancelot. de intent. 3. p. c. 28. n. 95. versic. ad tertium similiter, quod possunt dari tres sententias in causa attentatorum, vel quia passus attentata, in cuius favorem sicut lata prima sententia, minimè attendit in hujusmodi privilegio, & sic negligens vel ignorans non petuit ejus executionem, sed curando tantum eam defendere, ne sibi revocetur, eundem in sequentiam appellations, ut multo contingit.

Potest in hoc etiam evenire, vel expresso accidente partium consensu, vel tacito; ut quia etiam is, qui est attentata passus, hoc sua sententia privilegio abutit, pro tam brevi tempore, ne forte ipsa postmodum revocata sententia, per alias tres patitur gravamina, & incommoda, quæ acciderit solent in repositioine executionis erga restitucionem possessiois adeptar fructuum, & expensarum, qui, vel quia mulsum confidens de sua iustitia causæ principali malit, lumen anfractus, & dilatationes scidetur pro ea diffinitive consequenda; prout ego vidi non paucos litigatores hanc facere considerationem; ac ideo quod tacitè ex mente predicatorum Doctorum, & Rotæ decisionum deducitur, non urget, quoniam non debet attendi, quod de facto factum est, sed quod de jure fieri debet. Rota decisi. 58. alias 412. si appellatur, de appellationsibus in novis, quia cum nostra opinione rectè potest concurrere, elique omnino adaptari, & quod magis est, in favorem retrorqueri secundum intelligentiam à nobis assignata.

40 Quibus suppositis, in hac questione potest constiui regulæ iudicem nullo modo vim facere, si appellatio emissa à sententia lata pro revocatione attentatorum non detulerit, cum tunc à jure non cogatur de-

ferre, inò sententiam suam absque metu & reatu attenuata possit ad efficiendam, & actualē executionem trahere; qua regula adaptatur iam nostræ aquifissimæ opinioni, ut quod suspicium hoc casu censorius prohibita appellatio, quam absolvit negati & quod ad utrumque, quam sequi à remittere non distaret, cum nimis rigorosa sit.

Quam regulam loco limitationis, ut declarares, vo. 41 lo: ut scilicet intelligatur, quando sententia lata est in favorem attentatum passi, non tam quando contra ipsum, & in favorem adversarii attentatis lata sit, quia cum hoc appellationsis prohibendæ privilegiū inter cetera à jure in favorem passi inducatur, in ejus dampnum retrorqueri, si à revocatione attentati negata non sibi permitteretur appellatio quoad utrumque, juxta regul. text. in l. quod favore, C. de legibus, inò loco privilegii ponantur consequeretur, quod esse non potest, quia ordinata ad unum finem, contrarium non debet operari, & attentans, in cuius odium appellatio non suspendit, ex suo dolo, & malitia reportaret commodum, & sic foret ut ordinata ad unum finem, contrarium effectum operarentur. Itaque dicendum est, ut appellatio emissa à sententia revocationis attentati non suspendat, à denegatione autem revocationis, & sic contra attentatum passum, & in favorem attentatis, post passum appellare quoad utrumque effectum. Pro quo facit in his terminis propriis, quod ita consulti Angustini. Beatois eo. fil. 51. in hac causa, versiculo secunda conclusio, n. 5. & sequentibus lib. 3. ubi dicit & probat, quod à denegata revocatione ejusdam sequelur, quod prætentebatur attentatum, & ex eo capite petebatur revocari, valide posse appellari ab ipso sequelur attentatum passo, cui revocatio denegata est, ita ut præfata appellatio pendente nihil sit innovandum. Et facit etiam Egidius decisione 47. ubi appellatur, dum ibi ponit quod à sententia lata in attentatis contra utrumque partem, utrumque ab ipso appellasse, quod aliud foret dicendum in adversis autem intentiō fuit modo lati passi, & hoc & notoriū, & vulgare est, quod 42 quando in favorem aliquid à jure appellatio prohibetur, si ipsi privilegiū non consentit prohibita, sed permitta, quando adversus illum sententia servit, sed integraliter hūs effectus habeat, ut in pronunciacione negativa heredem non mitendum in confessione, utenem remedio l. fin. C. de editio, juxta stipendum dictum (quod vocant) Angelii in l. qui quis, num. 2. Cod. quorum appellat, non recip. & in sententia lata in possesso contra ipso latum, juxta ea que late Lancelot. in tractatu de appellat, perm. sed prohib. in possesso, 25. limi. regula per eum ibi posita, Jacob. de Sancto Georgio in lib. fin. 30. & Zuchard. num. 443. Cod. de editio divi Adrian. tollen. Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. sub n. 649. versicu finem, versiculo appellatur. Lancelot. in tractatu de intenta. 3. part. cap. 18. n. 89. Scarca tract. de appellat. qu. 17. limi. 6. membro 6. n. 38. fol. 350. Petrus Dueñas regul. 44. fall. 1. Menoch. tractat. de ad pescin. remed. 4. qu. 100. n. 856. versicul. secundus. fol. 54. Achil. Personal. tractat. de adipise. pessi. n. 24. versiculo vel & quoque, fol. 269. Petrus Surd. tractat. de alimen. titul. 8. privile. 60. n. 26. & 27. Tiruell. tractat. le mort saisi le viv. p. 6. declarat. 6. n. 3. versiculo id autem. Cæsar. Comard. in leg. unica, in ampliacione, n. 113. versiculo non esse. Cod. si de moment. pessi. & loquendo in sententia negativa alimento. 25. peccatum. ut appetetur quoad utrumque, tenet Angel. in l. fin. sub n. 1. ff. de appellatio recip. quem referunt, & sequuntur Contar. ubi proxime, limi. 7. me. 10. Petrus Surd. d. privilegio 60. n. 24. in fin. & n. 25. & sequentibus, & signanter n. 23. in fin. Ruginell. tract. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 68. Scaccia de appellat. qu. 17. limi. 7. num. 10. & seqq. qui numero 20. confirmat ex doctrina Angelii in l. fin. sub num. 1. quem referens tequi-

- sequitur Contard. ubi proxime, & Ruginell. d. c. 3. n. 7. quod potest appellari à sententia, qua pronuntiatur, annonam non esse distribuendam in usum militum (Item loquendo in possesso, Marquesan. tract. de commissio. cap. 21. n. 28. fol. 235. post Putem, affirmare contrarium auctor fuerit.) Et idem contingit in sententia negativa, vel contra creditorum executionem instrumenti Camerali, seu garantigat, seu sententia etiam perentem, quia tunc à lata sententia negativè concepta conceditur appellatio, licet ab affirmativè latata non admittatur iis in cassibus, quod suspicium, ut suis locis commodiùs latius Deo dante diximus; præcipue in fr. 3. part. p. 4. per totum, ubi multa circa hunc articulum congettimus omnino videnda.

CAPUT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, presentatione, institutione beneficij, alijsve actibus extrajudicialibus, appellatio interposita, judex Ecclesiasticus non deferat: an, & quando violentiam facere dicetur: ubi exactè, quando judicialiter, vel extrajudicialiter in provisione beneficiorum processum fuisse, vel debuisse dicatur.

SUMMARIUM.

- 1 Extrajudicialis actus non recipit appellationem, nec causat attentatum.
 2 Extrajudicialis actus est beneficiorum provisio, & collatio sui primæva natura attentata.
 3 Examen ad beneficium actus extrajudicialis.
 4 Extrajudicialis provisio beneficij non est interlocutoria, sed pro interlocutoria habetur.
 5 Extrajudicialis institutio, aut confirmatio interlocutori habetur.
 6 Examen ad beneficium tanquam actus extrajudicialis non requirit citationem.
 7 Provisio parochialis justa formam Tri. non est judicialis, sed extrajudicialis.
 8 Informatio qualitativa ad provisionem beneficij est extrajudicialiter nullo citato.
 9 Provisio ubi extrajudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illi publicare, sed extrajudicialiter animus sui informatio.
 10 Extrajudicialis provisio non requirit alicuius citationem.
 11 Extrajudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, seu habilitate processu informatus extrajudicialiter nomine citato.
 12 Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non esse idoneum.
 13 Extrajudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia.
 14 Dispensatio matrimonialis commissio ordinario iuris carum clausulam, extrajudicalitem informationem appetunt.
 15 Executor dispensationis matrimonialis potest testibus non stare, si altere de veritate sibi conjectet, & executores non suscipiantur.
 16 Extrajudicialis provisio, & processus difficile est probare injunctiam, cum tam per scripta, quam per non scripta judex animum suum informat.
 17 Extrajudicalitem processum qui injustum dixerit, aliunde tenetur verificare injunctiam, quia pro actu extrajudiciali praesumitur, non vero gravamine.
 18 Extrajudicaliter in provisione conferens non ut judex, sed ut privata persona procedit.
 Salgado de Protect. Reg.
- 51 Executor vigore clausulæ (vocatis vorandis) non tenetur assumere partes judicis, si nullus appareat contradictor.
- Z 2 52 Infor-

- 52 Informatio sumenda pro habilitate provisi ad praebendam fit absque partis citacione.
 53 Informatio pro habilitate provisi fit absque testium juramento, & absque processu judiciali.
 54 Informatio ubi sit sumenda inhabilitatis jam electi, aut promoti, ut privetur, debet fieri judicialiter, & ex citato.
 55 Judicis partes tenent assumere executor, si mandatur procedere cum causa cognitione.
 56 Causa cognitio ubi requiriatur, citatio necessaria est.
 57 Judicis partes tenent iudex assumere in provisione beneficii, si causa legitima contradicitor opponens, legitimas exceptiones, qui judicialiter audire debet.
 58 Judicialiter fit institutio, & presentatio, si proposito editio compareat aliquis de jure patronatus opponens, vel contra presentatum.
 59 Et quibus temporibus haec exceptiones opponantur, ut primae natura provisionis alteretur, & judicialis efficiatur.
 60 Institutio, & confirmatio fit extrajudicialis, si appearat legitimus contradicitor, vel comprehendens aliquid obiectum.
 61 Et idem si promotor fiscalis opponat contra presentationem, vel presentatum.
 62 Institutio si sit cum legimmo contradicitore, sententia fertur diffinitiva, iecus nullo cibarie contradicitore.
 63 Confirmationi petita si nullus se opponat, non requiritur libellus, nec litis concessatio, nec diffinitiva sententia.
 64 Executor beneficii non tenetur judicialiter procedere, secus si compareat aliquis prætendens aliquod prejudicium, qui judicialiter auditur.
 65 Executor gratis, sive cum clausulis sonantibus nominationem, sive conditionem tertium comparentem audire tenetur, saltem in via summaria.
 66 Executor tenetur citare, & judicialiter audire existentem in possessione etiam de facto.
 67 Executor tenetur citare, & audire judicialiter, quem commissio prejudicat, usi si dicatur si tibi confituerit N. esse bigamus, beneficium ejus conferas.
 68 Executor gratis tenetur judicialiter procedere, si ad eum intrusus, aut aliis contradicitor apparet.
 69 Executor non tenetur amovere possessorum non citatis, etiam si commissio careat clausula (citatis citandi.)
 70 Per executores data posse non citato posse direetur intrusa.
 71 Executor ad dispensationes matrimoniales tenetur judicialiter procedere si compareat contradicitor.
 72 Etiam si adversarius ipse existat a principio, quia cintandus est.
 73 Extrajudicialis provisionis qualiter per contradicorem reddatur judicialis, redditur ratio, & seqq.
 74 Libellus oppositionis contra provisionem beneficii non est provocatus, sed exclusivus.
 75 Contradiccio ubi datur, & ibi accessoriè instantia datur.
 76 Instantia quid sit.
 77 Lis quando efficiatur ex comparationibus per presentator coram ordinario.
 78 Judicialiter fusse factam provisionem, cognoscitur, quando adei concursus oppositorum formantur inter se contradictionem.
 79 Contradiccio, & instantia in articulo data, ibi etiam causa cognitionis danda est.
 80 Cap. vi circa, & cap. constitutio. de electio. lib. 6. interpretatur.
 81 Provisione beneficii a quo tempore per oppositionem incipit a offici judiciali.
 82 Concil. Compostellanum loquens de objectionibus oppositoribus in provisione Doctoralis, Magistratis, &c. declaratur.
 83 Executor beneficialis per citationem an videatur judicialiter procedere.

120 Copulat.

- 84 Citatio non pertinet naturæ actus extrajudicialis.
 85 Citatio non expeditur nisi a judice jurisdictionem habeante.
 86 Judicialiter tunc in provisione processus cognoscitur, quando collator facit actum, qui a privato si non potest sed a judice, tanquam judicis.
 87 Citatio est actus de processu judiciali, & inter judiciales actus computatur.
 88 A citatione processus tanquam a capite substantiali, exordium sumit.
 89 Judicialis actus est interloqui, non extrajudicialis.
 90 Jurisdictionem supponit interlocutoria.
 91 Citatio est sententia interlocutoria.
 92 Citatio non expeditur a judice in die feriato.
 93 Effectus quando non solùm prohibitus sed & ipse actus non sufficit effectum conferre in tempus permisum.
 94 Citatio litis pendentiam inducit, ad hoc etiam ut nihil pendente eo innoveret.
 95 Potentia magis in effectu monstratur.
 96 Citationis intimatio est actus extrajudicialis.
 97 Extrajudicialiter qui potuit procedere, si partes judicis semel assunt, an possit ad extrajudiciale processum redire.
 98 Summarie qui potest procedere, si procedat via ordinaria, an possit redire ad summariam.
 99 Felini opinio referatur circa executorem, qui potuit procedere extrajudicialiter, & judicialiter processus, an possit redire ad viam extrajudicalem.
 100 Arbitris, & arbitrator datus an possit judicialiter, & extrajudicialiter simul procedere, & variare.
 101 Extrajudicialiter qui potuit procedere, si judicialiter incipit, non potest variare, ut verius resolvitur.
 102 Ut arbitris & arbitrator simul electus si semel partes judicis assunt, non potest redire ad viam extrajudicalem arbitratoris.
 103 Via semel electa per arbitratorem, & arbitrium simul, sibi debet patere.
 104 Variatio præcipue personis Ecclesiasticis prohibetur.
 105 Electio expressa judicis, assumptioni partes judicis, non potest variare, & redire ad extrajudicalem cognitionem.
 106 Renuntiatio tacita resultans ex facto contrario maxime in iudicio, idem operetur quod expressa.
 107 Arbitris judicialiter, arbitrator extrajudicialiter debet procedere.
 108 Arbitris, & arbitrator simul electus ex modo procedendi detegitur, qua ut velit potestate.
 109 Potentia cause efficientis arguitur ex efficacia effectus.
 110 Ad viam executivam non potest redire, qui semel intentavit ordinariam, nisi aliter protestetur creditor, ibid.
 111 Causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria, & appellabilis.
 112 Judge qui potuit procedere summarie, si procedit ordinaria, valet processus.
 113 Exequi non potest obligatio in forma Camerae aperta semel via, ut de fulsitate cognoscatur.
 114 Naturæ rei semel alterata, semper remanet alterata.
 115 Causa facit legitimam personam citatum, etiam non citandum; saltem ut ante executionem de suo iure audiatur, & expectetur.
 116 Citatus non citandum sit legitimus contradicitor, ut audiatur.
 117 Extrajudicialis, & judicialis processus sunt adiuvicem repugnantes, & incompatibilis.
 118 Processus totius unum dicitur continens, etiam si plures contineant articulos.
 119 Potesas utraque judicialiter, & extrajudicialiter procedendi concepta, sive per copulatum sive per coniunctivum, non potest eodem tempore simul ita procedere, nec variare.
 120 Copulat.
- 120 Copulativa opposita inter incompatibilis, refolviuntur in distincionem.
 121 Executor beneficii si assumat partes judicis, ubi a iudice non tenebatur, omnino debet servare formam judicis.
 122 Executor licet admittat articolos, & justa illos examinet rebus non dicitur judicialiter procedere.
 123 Constitutio Pii IV. super apponendo sequestro beneficii reservato judicialiter, & extrajudicialiter, interpretatur.
 124 Dicitio (constitutio) poterit sui naturæ ad extrajudicalem cognitionem referri.
 125 Juris (summarie) ad judiciale referatur, ibid.
 126 Sequestrum beneficii reservato justa constitutionem Planam potest iudex apponere via judiciali, & extrajudicale simul.
 127 Tridenti lxx. 22. de reform. c. 5. dum de dispositionibus ordinariis committendis loquitur, dicitque procedere possit summarie, & extrajudicialiter, interpretatur.
 128 Executor dispensationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando ad eum contradictor, non aliter.
 129 Clausula (vocatis vocandis) non videtur procedere judicialiter, nec citare, ubi non compareat contradicitor.
 130 Arbitris effectus ut possit judicialiter, & extrajudicialiter procedere simul utraq; non utitur potestate.
 131 Cap. nisi essent de prebendis, interpretatur.
 132 Argumentum valet ab etymologia vocabuli.
 133 Delegata, & ordinaria potestate potest quis simul uti.
 134 Executor simul procedens judicialiter, etiam si ad id non teneretur, non potest variando ad viam judicialem redire, nec utraque simul uti.
 135 Seus si capit procedere extrajudicitaliter, quia potest ad iudiciale viam procedere.
 136 Extrajudicitaliter, & judicialiter simul procedendi si in commissione, lege, aut compromisso facultas detur, vel una via electa possit ad aliam redire, & tum iudex poterit variare, & simul utroque modo procedere.
 137 In institutio, & confirmatio facia cum legitimo contradicente non adhibita causa cognitione, nulla erit.
 138 In institutio, & confirmatio facia cum legitimo contradicente non adhibita causa cognitione, nulla erit.
 139. 140 & 141. A judice procedente judicialiter, & extrajudicitaliter simul (in causa quo sic procedere quit) applicatione emissae an sit referendum.
 142 Varies modum procedendi judicialiter partim, & partim extrajudicitaliter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem simul procedendi.
 143 Judicialiter quando executor, seu collator tenetur procedere in provisione beneficii, sive sua sponte, sive ex necessitate juris; debet omnino servare formam judicis, summarie tamen.
 144 In provisione beneficii judiciali pre oculis habere debet iudex, Clem. & sepe de verbis signif. & de natura clausularum summarie simpliciter &c. & seq.
 145 Stylus curia ubi causa tractatur, non curia delegantis attenditur.
 146 Stylus Romanæ Curie ad alia loca in partibus non extenditur.
 147 Stylus Romanæ Curie ad alia loca in partibus non extenditur.
 148 Summarie ubi procedi debet, processus formandus est in forma judiciali, quia substantialia iudicis non tolluntur.
 149 Juramentum de calunnia est actus judicialis, non extrajudicitalis.
 150 Materia opposita sub aliquo rubro judicatur ejus esse naturæ cuius est rubrum.
 151 Causa violentie de facto refertur.
 152 Verba iudicis debent intelligi secundum menitum juris.
 153 A provisione beneficii applicatione emissa, an sit referendum disceptatur.
- Lambertini opinio refertur ibidem.
 154 Cervallis opinio refertur circa applicationem admittendum à provisione Capellaniae.
 155 A provisione beneficii extrajudicitaliter facta applicatione emissa deferendum non est.
 156 A provisione beneficii judicialiter sua prima natura alterata facta, applicatione deferendum, quia causat attentata.
 157 Quia banc teneat distinctionem in omni provisione, presentatione, seu institutione, refertur.
 158 A provisione ex sententia, que declaratur ius patronatus appellatio & est licita & causat attentata.
 159 & 160. Provisio beneficii an judicialiter, an extrajudicitaliter fuerit facta pro oculis habet Rota, ad admittendum, vel denegandam applicationem.
 161 A provisione omnium beneficiorum collatione, electione, confirmatione, institutione, applicatione, deferendum quod utrumque effectu, si judicialiter sit actus.
 162 Capellania à provisione facta judicialiter appellata deferenda, & vim fieri possit decernat Senatus regi.
 163 Senatus adiutus per viam violentiae ob applicationem à provisione Capellaniae, quandoque vim fieri, quandoque vero vim non fieri, decernit, attentata natura provisionis extrajudicitalis, aut judicialis.
 Cervallis communiter à Doctoribus reprobatur, ibid.
 164 Lambertini opinio notatur, & animadvertisit, literam esse corruptam.
 165 C. constitutio, el. 2. de appellat. interpretatur, ut loquatur in provisione beneficii extrajudicitali.
 166 Actus consecutivi non causant attentata.
 167 Parochialis provisio quoque modo facta, non suspenditur per applicationem justia Trident. & motu propriu Pii V.
 168 Parochialis provisio per sententiam judicialiter quae declaratur ius patronatus, non suspeditar per applicationem.
 169 Trid. & motu proprio declarantur circa provisionem Parochialium.
 170 Per culum inferiar animabus ex longa Parochialis vocatione.
 171 Parochiali multe affiguntur specialitatis rationes antinarras periculi.
 172 Animorum cura continet magnum periculum, cum sit ars artium.
 173 Trid. & motu proprio si intelligerentur de tollenda applicatione in Parochialis provisone extrajudicitali dum sat, nihil specialitatis continerent ultra ius communis.
 174 Celer, que desiderantur, applicatione non recipiunt.
 175 Dicitio (nulla) est distributiva pertinens ad plura; nec potest de uno tantum praedicari.
 176 Appellat. onis prohibito in Parochialibus, est priuilegium.
 177 Privilegium ita facienda interpretatio, ut aliquid specialitatis contineat.
 178 Et si aliquid addatur iuri communi.
 179 Interpretari ita debet omnis dispositio ne superflua redditur, etiam in materia stricta & penali.
 180 Trident. dispositio circa provisionem applicacionis non obstante est specialis in Parochialibus, que ad cetera beneficia non trahitur.
 181 Appellari prohibens statuum ab interlocutoria aliqua intelliguntur, etiam quando iure communis licet erit applicatio.
 182 Regulana prohibens applicationem in possessorio, intelliguntur etiam ubi alias permisa erat.
 183 Applicatione remota si committatur causa possessoria, intelliguntur etiam remota in casibus specialibus quibus licet erit applicatio.
 184 Applicatione in prohibens statuum in possessorio operatur in casibus quibus iure communis permisum erat.
 185 Clausula (applicatione remota) in possessorio operatur etiam in causa speciali, quo erat alias applicatio permisissima.
- Z 3
- Salgado de Protec. Reg.
- 186 P. 27

- 186 Parochialis provisio, & collationem si aliqua de causa Ordinarius non fuerit executus, poterit superior de appellationis causa cognitus suam sententiam exequi, licet sit in contradictorio iudicio lat. 187 A collatione, electione, praefatione, institutione, confirmatione quoniamlibet beneficiorum, etiam simplicium extrajudicialiter facta, appellatio emissa non suspendit possessio traditionem, nec in negotia delatione violentia adgit. 188 Ab extrajudicali provisio cuiusvis beneficii appellatio sicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidebibus, & aliis gravaminibus ea depestitibus. 189 Extrajudiciale si est pro visio, omnes ejus articuli extrajudiciales sunt. 190 Et 215. Appellatio ab articulo incidente in provisione simplici beneficii, ut admittatur, inquirit Rota, an lis fuisse introducta. 191 A provisione quo cum libet beneficiorum simplicium judicialiter facta appellationi interposita non defens, vim facit. 192 A provisione beneficii simplicis judicialiter facta, scilicet appellatur, ita in gravaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata. 193 A Parochialium provisione, sive judicialiter, sive extrajudiciale facta, appellatio emissa, non defens vim facit. 194 A Parochialis provisione etiam judiciali appellatio si ut prohibetur quod suspensum, ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea. 195 Ab Hieronymo Gonzlez cavendum afferente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus. 196 Ab examinato rum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus, & an quomodo admittitur, vel prohibetur appellatio? 197 Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis a provisione Parochialium declarantur. 198 Examinatorum relatio qualibet, & Ordinarii electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, que devolutivum dantaxat habet. 199 Examinatorum a reprobatione appellatio licita est quodad suspensum, non quodad suspensum. 200 Nicolaus Garcia probatur, afferre, appellatione esse prohibitorum a reprobatione examinatorum quoad utrumque efficiunt. 201 Ad Parochialem provisus non est a possessione amovendus etiam si judex appellationis contrarium serat sententiam, donec contra illum tres sint conformes. 202 Ab electione ad Parochialem discordantibus examinato rum appellationi an sit deferendum. Et qui affirmavit teneant, ibidem. 203 Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinato rum appellationem suspensivo carere, verius resolvitur. 204 Examinatorum concordiam Ordinarii non expedit, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus. 205 Ordinario significantur quatuor menses in Parochialibus reservatis ad significandum consuls Pontifici. 206 Prefensus unus solus ad Parochialem juris patronatus laicorum si sit ab examinato rum reprobatus, an poterit appellare suspensive. 207 Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare potest suspensive. 208 Appellatio per unius presentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine causarum attentatum. 209 Parochialis provisio nulliter falla vel ex defectu forma Tridemini, vel alii nullitate continet si penditur per appellationem, & idem in simplicibus beneficiis. 210 Ad examen vocatus ad similes beneficium non potest appellare justa Trid. 211 Et etiam in Curatis.

- 212 Reprobatus ab examinato rum ad beneficium sim- pliz, an possit appellare quod utrumque effectum. 213 Examen ad beneficium, & concursus si actus ex- trajudiciale. 214 A termino tacite, vel expressè denegato, petitio ad accedendum ad examen per procuratorum filii pa- trimoniis absentis, cuius nomine se opposuit, an appellationis interposita sit deferendum, & quando. 215 In simplicis beneficii provisio appellatio admittitur ad incidentibus si procedit judicialiter non alter. 216 Renuntians semel suo beneficio, an possit iterum ei se opponere, & an ab electione de esa facta possit appellari. 217 Renuntians suo beneficio non potest illud repete- re nec ad id regressus datur. 218 Renuntiantibus actiones suas non est ad illas dan- dus regressus. 219 Renuntians electione de se facta non auditur appelle- lans, quo minus aliis eligatur ad illud beneficium. 220 Renuntiantem semel possumt electores iterum eli- gere ad idem beneficium. 221 Renuntians beneficium potest ad idem denuo pre- fectari, eligi, & se opponere. 222 Renuntians beneficio ob crimen non potest iterum eligi, nec presentari ad illud. 223 Et 224. A sententia qua elector suspenditur a voce activa & passiva, an appellari possit, ita ut iterum ejus votum, seu suffragium valeat. 225 Suspensionis violatio in spiritualibus inducit irregu- laritatem, secus in temporalibus, que suspenditur per appellationem. 226 Electori opposita exceptio exclusiva suffragii, si pro- batio, praemaniis non habeatur, potest, ne tempus labatur, rejici cum clausula præseriativa. 227 Appellatio non admittitur ab eo, quod facit major pars Capituli. 228 Examini justificationis probatio incontinenti affer- tur, & quibus rationibus, ibid. 229 Electiones Magistrallum, & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubiis remissive. 230 Episcopos solus an simil cù Capitulo possit cognoscere de exceptionibus oppositis personis diligendis vel electorum ad Magistrales, vel Doctorales. 231 Alius jurisdictiones in electionibus incidentes Episcopo dantaxat pertinent. 232 Ni confuetudine illud simil acquisiverit Capitu- lum. 233 Ab Episcopo existente electioni ut Canonico ad eundem appellatur, si vero ut Episcopo & Prelato, ad ejus superiorem appellandum erit. 234 A Rego Jeuentiane ut Comite, ad Superiorem Comitiis appellatur. 235 Legatus in partibus habet facultatem cognoscendi de appellationibus interpositis, ad Papam, & ab appellationibus à Legato potest ad eundem redire. 236 Prelatus præcedens semel ut judex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus jurisdictionis in eadem persona. 237 Episcopus in electionibus Doctoralium, &c. affi- dit ad Prelatos, non ut Canonicus. 238 Appellantibus ab electione opposentes contra per- sonam electi, eligentis, vel eligendi pro oculis ha- beant formam cap. ut circa, de elect. lib. 6. 239 Juramentum, de quo in c. ut circa, de elect. in 6. debet esse corporale talu Evangeliorum, non alter. 240 Juramentum per tactum Evangeliorum non requiri- tur de conjectudine, sed sufficit tactus cuiusvis isti libri, vel tabule. 241 Quæ confutudo procedit, quando jus requiriti- mentum corporale, focus quando specialiter dis- ponit super tactu Evangeliorum.
- 242 C. ut circa, de electio. in 6. dispositio procedit in omni provisio beneficii, in quo objicitur def. ictus contra aliquem. 243 Juramentum justa c. ut circa, de electio. lib. 6. re- quiritur, quando objicitur, & appellatur in provi- sione extrajudiciale, non tam in judiciali. 244 Juramentum, & forma, cap. ut circa, non requi- ritur, quando objicitus, & crimina opposita sunt no- toria, vel opponenti non incumbit onus probandi. 245 Forma non adimpletur per equipollens. 246 Forma requisita pro certo fine, & effectu, secuto fu- ne per equipollens, forma satis. 247 Circa materialis capi ut circa, & de aliis limita- tionibus remissive. 248 C. ut circa, omisso forma semel appellans, an possit iterum ea servata appellare, si intra terminum sit. 249 Impedimentum legatum suparveniens oppositorum ad beneficium intra terminum editiorum, quoniam- nus locum examini adire queat, an appellationis a termino denegato non defens, vim faciat. 250 Examen, & concursus iustinetur, si termino desig- nato quidam ex oppositoribus apparuerunt, quidam vero non. 251 Ediculum non prorogatur, sicut ex oppositoribus unus solus compareat examini, cui idoneo facienda erit collatio, nisi ceteri impedimento detinatur, se excusat. 252 Et quid in provisione Doctoralium disponat Concilium Compostellana. 253 Impeditio legitime non currit tempus. 254 Impeditio legitime excusat a publicada resigna- tione, & contumacia. 255 Impeditio non dicitur negligens. 256 Ob impedimentum recedit a forma. 257 Terminus is est noviter dandus, quantum abstulit impedimentum non ex integrō. 258 A dilatio brevi appellatur regulariter. 259 A termini denegatione appellatio datur. 260 Appellari licet a denegata dilatio legitime impedi- dius, quoniam queat locum examini adire. 261 Dummodo impeditus iura terminum editiorum se opposuerit. 262 Et dummodo de impedimento legitimo coram Ordinario dicatur per testimoniū, puta: 263 Impeditum, quod potuit removeri, non excusat. 264 Impeditum propriè illud est, quod evitari non potest. 265 Impeditum ut excusat, debet probari, suffi- ciens immediatō, ne aliquid fieret. 266 Impeditum non sufficit probare, sed etiam dilige- ntiam pro illo removendo. 267 Impeditio legitima quæ dicantur remissive. 268 Impeditio dilatio danda est in Parochialibus revera minor, quam in aliis causis, necessaria tamen. 269 Concursus ad Parochialibus reservata debet fieri ab Ordinario infra quatuor menses, & intra illos signifi- ficari Pontifici, alias concursus, & provisio currit. 270 Terminus apposito actiū gerendo dilatio parti ita li- mitanda erit, ut regaleat a principali, ne actus pereat, sed perficiatur. 271 Opponit si beneficio post terminum editiorum, ante tamē per dictum examen, rejectus an possit ap- pellare suspensive. 272 Ecclesiæ interest, plures adesse opposidores. 273 Terminus editi non apponitur, ut alii nequeant ad- mitti, sed ut sciat, non est amplius expeditandum. 274 Appellationis ab eo, qui re integra Parochiali se op- posuit termino editi transactio, non defens an vim faciat, & an tertium decretorum genus deitur. 275 Conjectudo posse operari, ut sententia in benefi- ciis simplicibus provisione exequatur, appellatione pendent. 276 Beneficia si diu vacant, respublica hædiuntur.

Sententiam in beneficiis simplicibus exequandam ap- pellatione pendeat post constitutione Synodali induc- tur. Debet tamē eadem constitutio esse clara, & non turbida.

Statuo, quo removetur audiencia in agenda, & defendendo confessur appellatio sublata.

Item quando removetur querela omnis, & contra- dictio.

Vel si disert, quod sententia executioni mandetur.

Sententiam exequi in provisione capellaniæ, an in

fundatione queat disponere fundator.

Fundator beneficii quacunque conditiones, & le- ges in fundatione potest apponere.

Appellatio ab aliis extrajudicitalibus, an illos redi- dat judicialiter, ita ut eam res efficiatur litigiosa.

Commissio, & rescripti appellationis imperatio est actus extrajudicitalis.

Apostolorum datio non est actus judicialis, sed ex- trajudicitalis.

Lis dicitur pendere per impetracionem rescripti vi- gore appellationis extrajudicitalis secuta ejus vi- gorie citatione.

Extrajudiciale per actum non dicitur lis introdu- cta, nec pendere.

Actus extrajudicitalis non interrumpit prescrip- tionem.

Extrajudicitalis denuntiatio non interrumpit pre- scriptionem, nec protestatio.

Audi ordinario; quo uitius Senatus Gall. in tol- lenda vi, non interrumpit prescriptionem capitam.

Extrajudicitalis appellatio vim habet citationis, & ejus virute appellatus comparere tenetur absque alia citatione.

Extrajudicitalis appellatio quando causet litis pen- dentiam, remissive.

Extrajudicitalis appellatio non est propriè appella- tio, sed provocatio.

Extrajudicitalis appellatio est veluti prævia ad li- teram inscipiendam, & ideo habet viam citationis.

Extrajudicitalis appellatio à parte interponitur ad judicem ipsius partis, à judice vero extrajudicitaliter procedere ad Superiorum ipsius judicis.

Extrajudicitalis appellatio interponi potest à futuro gravamine.

Extrajudicitalis appellacionem sufficit proponere ex causa verisimili.

DE utilitate hujus questionis; eius frequentia, & ejusque difficultas (qua quotidie in supremis tribunib[us] contingens crevit) testantur: quapropter plura circa eam in litteram edere, & declarare intendo. Pro cuius principio Regulam in hac materia generalem, & universalem constituo: Judicem Eccl[esiast]icam regulariter nullam violentiam committere, si ab actu extrajudicitali emitte appellationem, non detulerit; quia etiam ipsa pendente, & postposita, licet ad ultra procedere absque metu attenuati, quod nec revocatur, cum hujusmodi appellatio ejus jurisdictionem non suspendat: ad id est glossa ab omnibus recepta, in c. non folium, de appell. in 6. Abb. in c. cum nobis, col. 5. de elect. Frane. post alios, in c. bone, de appell. ubi Praepositus affirmat hanc opinionem com- munem esse; quam etiam sequitur Guid. Pap. coll. 137. Rot. dec. 34. art. 34. licei de appell. in novis, Nicol. Millis, in report. verb. attentata post appellacionem; f. 30. Vestrus. in præs. Roma. Curie, 18. c. gen. ut lité pendente; & de attent. sub n. 9. vers. idem si post appellacionem extrajudicitalm. Cov. in pract. q. c. 24. n. 5. Marescot. variar. refol. lib. 2. c. 64. a. n. 20. cum seqq. Hinc est quod omnis collatio, & provisio beneficiorum suarum extrajudicitaliter fui natura primæva atten- ta, & ut ea extrajudicitaliter proceditur: textus est in

c. constitut. 41. & cap. ut circa de elect. in 6. de quorum intellectu protinus latius agendum: textus est in cap. concertationi, ibi, ut ab electionibus, postulantibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus, de appellatio-
nib. eod. lib. cap. cum inter, de elect. text. in cap. consti-
tutis, et 2. c. 46. in ordine, de appellat. secundum inter-
pretationem à Doctoribus alignata, qui statim sunt
allegandi in illa questione, an in provisone beneficii
littera liceat appellari, ex qua apparbitur etiam ut in
provisione beneficiorum extrajudicialiter procedatur,
3 & notar. etiam Domini Geminii. in numero 3. Philipp.
Franch. num. 3. in dict. cap. concertationi, Marecot.
variar. refol. lib. 1. c. 52. num. 30. & examen est actu
extra judicialis. Thesaur. fori Ecclesiast. cap. 17. n. 14.
& cap. 22. n. 10. p. 2. Marius Antoni. variar. refol. 39.
num. 3. pol plures, quos citat.

4 Ex quo plures effectus resultant, & ad multa utili-
sum est scire, & cognoscere, quando ita in provi-
sione procedatur, nam tunc non erit interlocutoria,
5 tamen habetur loco sententia interlocutoria, ita te-
net, & declarat Philipp. Franc. in d. c. constitutis, el se-
cundo, col. 4. verf. & adverte quia, &c. post Hostien. &
Immol. ibi, in d. cap. constitutis, ubi Panorm. etiam, &
in confirmatione, & institutione idem dicit, & longè
prosequitur Lamber. de jur. patr. art. 4. n. 11. q. princi. 2. p.
12. Philipp. Franch. Gay. & omnes, in cap. fin. de elect.
1.6. cum gl. ibi, verbo inanis, & in hunc sensum acci-
penda sit Rota, dec. 226. n. 7. 1.3. part. 3. diversorum,
& Gonzal. in reg. refer. gloss. 9. s. i. in annot. contra nullit.
C. o. n. 208. ubi allegat aliam decisionem Galagurita-
nam, & ita 27. Januarii anno 1634. dicentes, quod
6 quando alia non adest sententia ipsa collatio, institu-
tio, seu confirmatio habeat vim sententiae, quod secun-
dum predicta intelligi omnino debet, & quod examen
ad beneficium tanquam actus extrajudicialis non requi-
rat citationem, proba post alias Thesaurus fori Ec-
cles. & Mar. Antoni. ubi proxime, Flam. Paris. lib. 10.
q. 3. n. 69. Anna, in c. licet, n. 14. de transf.

7 Ex quibus fluit, verisimum, & firmissimum esse,
quod dicit Rota in una Mediolanensi. Parochi. 19. Ju-
ni 1599. coram reverendissimo Patriarcha Seraph.
& in aliis pluribus causis, scilicet, provisione Paro-
chialium per concursum juxta formam Concilii Tri-
dentini, sess. 24. de reformatione, c. 18. non esse judicia-
lem, sed extrajudiciale, omnino; nam cùm beneficia
per concursum providentur, ut Magistrales. Doctora-
les, nihil aliud accidit, nisi affigere edita cum certo
termino, admittere, & scribere oppositores, & eos ex-
aminare, & de eorum habitabilibus, & idoneitatibus
quætere, per cognitionem extrajudiciale, absque ali-
qua citatione partis, vel cognitione, per vim, & in-
pectionem titulorum, & ordinum, & graduum, & simi-
lium qualitatum, præfatis beneficiis requiritur, ut
solum animus certè fiat, & illa indagatio tantum ad-
hibetur, tibi sufficiat ad animi motum informandum,
quibus paratus illi de beneficio providetur, qui magis
confetur idoneus: quapropter tunc nulla forma judicii
tali provisione attribui potest certè, prout nec attribui-
tur Marecot. var. refol. lib. 1. c. 52. n. 30.

9 Insuper & illud adnotandum est, ut in provisone
extrajudiciali, & sic quando in ea extrajudicialiter pro-
ceditur, collator, seu judex non tenerit testes compare-
re, nec processum formare, nec illum publicare, seu ali-
cui manifestare, quia quando ita proceditur, cum nullus
adest contradictor, seu adversarius: judex ita anima sui
motum informare tenet, quantum, & quomodo so-
lummodo ad ejus satisfactionem sufficeret, magis sibi
vistum fuerit extrajudiciale, ita dicit eleganter Abb.
in con. 41. incipit, videndum, sub n. 1. verf. ex quibus ver-
bis, & suprà paulum ante, 1. p. cojus doctrina fui ca-
nonicat: per Rotam in una Leodiensi Praesens cen-
sus coram Orano 20. Januarii 1597. necon a legatur
parts

pars major interest habere dicitur, quam ipsa judicis
conscientia, nec alia attenditur, nec alia est in confide-
ratione, inter quam & judicem tunc extat controversia,
pro cuius tantummodo satisfactio extrajudicialis in-
formatio isthac desideratur. Quapropter qui proce-
sui voluerit contravenire appellando, vel aliter, tene-
tur aliunde de injuria, & gravamine docere, & ex no-
17 vis actibus, & probationibus suam appellationem ju-
stificare, ut etiam constat ex his quæ latissime per
Lancelot. de attentatis, 2. p. cap. 12. limit. 3. à num. 15.
cum pluribus sequentibus, & per Nattam confis. 606.
approbo, num. 12. libr. 3. Covar. in præcl. q. cap. 24. n. 5.
ubi dicunt, quod pro acto extrajudiciali præsumitur,
non verò pro causa gravaminis in appellatione ab eo
expressa, quousque justificetur coram superiore; in-
terim tamen non revocantur quæ judex à quo atten-
verit medio tempore, & conferunt etiam quæ Hieron.
Gonzal. gloss. q. n. 124.

Advertendum insuper est; quod in hoc procedendi
modo conferens, vel providens non ut judex, sed ut
18 privata persona inquirit, cui aliquod ministerium committitur ab habente potestatem, ut extra-
judicialiter perficiat, quemadmodum ipse committens
poterit facere, secundum ea, quæ Abb. in dict. consil.
41. sub n. 1. lib. 1. & Hieron Gonzal. in annot. d. gl. 9. n. 36.
& quæ ex Feling. Innoc. & aliis affirmat Flores de Me-
na in præl. quæst. q. 4. num. 20. dicens, quod executor
alicuius collatoris non habent jurisdictionem in pro-
visione beneficii, poterit etiam se extrajudicialiter in-
formare, appetat etiam ex loquendi modo, quo in hac
materia utuntur Doctores in d. cap. fin. de prel. &
alibi passim, quod quando executor ad providendum
non tenerit procedere in forma judicii, sed extraju-
dicialiter, dicunt non teneri assumer partes judicis,
etrum per contradictionem debitam, vel alia juris reme-
dia petierit revocare gravamen. &c. d. appell. in 6. cum
aliis, per quem texta probant Anch. ibi n. 1. notab. 2.
Abb. in c. bona memoria sub n. 10. d. fferentia 13. & ibi
Philipp. Franc. sub n. 19. verf. ult. notab. 5. & in c. 1. sub
10. verf. sed dic. notabiliter, eodem tit. de appell. Scac.
trach. de appell. q. 12. n. 105. fol. 164. Minsing. jng. obser.
centu. 3. obser. 11. sub n. 1. & post Marani. & alios, tener
Ruginell. in trach. de appell. §. 2. c. 3. n. 13. 15. & 16. fol. 72.
Nata conf. 606. approbo, n. 5. verf. circa diuid fundamen-
tum, & post glo. Dominicum, Abb. & alios, tener Ayora
trach. de partitionibus, 1. p. c. 4. n. 17. & 18. fol. 31. Joan. Garcia
trach. de nobili. glo. 5. à n. 9. licet Rebuff. tr. de appell.
in præfatione, n. 69. & 70. tom. 3. fol. contrarium teneat,
qui audiendus non est, cùm loquatur contra textum
exprimum.

Gravatus tamen semel exclusus ab appellatione pu-
ta; quia omisit eo uti remedio intra decendum, adhuc
tamen non est excusus à via & remedio querela, quo
etiam uti potest ultra illum terminum, Philippus Franc.
& Scacia, locis proxime citatis, & est text. exprellus in
c. d. concertationi, per quem & glossam, Joan. Andr. &
communiter scribentes ibi tener Ayora de partito. 1.
p. dict. cap. 4. nu. 19. latè prosequitur Joannes Garcia d.
glo. à num. 9.

At quo cognito nihil mirum, ut actus extrajudiciale
per peregrinatores, (hoc est. Repartidores de pechos, y
tributos reales) poterit appellari intra duos menses a
die notitiae gravaminis, ita veriore dicit sententiam
ipse Joan. Garcia ubi proxime sub n. 11. & seqq. cùm sic à
jure iis casibus specialiter sit provisum, & determina-
tur per text. exprellum, in leg. 1. ff. de vacat. mun. G. offa
verb. præscriptio, & verb. præfinita in leg. 1. de vacat.
mun. idem Accursius in L. 1. C. de tempor. appell. quæ ad
propositum magis exprellit est, & iterum ipse Accursius
in L. 1. q. quod in sententiis, ff. quando appellatur, & hujus
casus specialitatem latius prosequitur Joannes Garcia
ubi proxime.

Ex quo igitur deficit judicium, litis pendentia li-
tigium, seu res litigiosa (ut protinus dicetur) frustra
queritur sententia, argumento totius tituli, ut lite non
concessata, non proceditur ad ieiijum receptione, nec sen-
tentiam diffinitivam, in decreto, & in terminis, quan-
do per executorem procedentem extrajudiciale nul-
la sit ferenda sententia, sed gratiosam executionem
com-

commisam tenet Latus allegatione 6. num. 5. versiculo nec est opus, sequitur Card. Tuse. tom. 3. litera E, conclus. 502. num. 2. & per consequens, nec res judicata, ex titulis de sententia, & re jud. in ff. C. & decretal. & probat text. in l. 1. C. de executione rei judicata, cum concordantibus, ubi Doctores communiter; nihil mirum, ut nec transeant in rem judicataem gesta extrajudicialiter eorum remedia referuntur, velut adversus alia facta à privata persona in alienus damnum, argumento cap. conquerentes, de restitutione spoliati. & que ibi Doctores, & Menoch. de recuper. rem. 1. n. 111. & de arbitratis jud. l. 1. q. 7. à n. 75. Nav. in c. cum contingat. de script. 7. causa nulli. vers. hac autem causa.

29. Ex hac declarata, & expedita natura, modoque procedendi extrajudicialiter tam in genere, quam in specie, circa provisiones, absolvere poteris illam ventulam questionem, in qua non paucum laborem consumit Lambert. de jure patron. 3. art. 2. q. princ. 2. p. 2. fol. mibi 117. & seq. an collatio, electio, præsentatio, institutione, seu alterius beneficii propositio, die feriato in honorem Dei fiat, in qua multius authoritatibus relatis concludit, quod aut in illis proceditur extrajudicialiter, & tunc omni tempore, & die feriato, etiam ob honorem Dei posse fieri provisiones, & celebrari omnia extra judicialiter, at vero quando in his proceditur extrajudicaliter, & in forma judicij (quando id accidat inferius declarabo) contrarium sit dicendum, ut latifimè per eundem Lambertinum vides.

30. Quod pertinet dispositio text. in cap. ut circa, de electione, lib. 6. dum disponit quod nullus auditor appellans ab electione facta, vel facienda objiciens exceptiones contra personam electi, vel eligendi abfite forma juramentum (de qua ibi) quia procedit quando ab electione extrajudicaliter facta appellat objiciens, fecus autem quando judicialiter de ea cognoscitur, per text. in constitutio. 4. de electione, eodem lib. de cuius intellectu nos infra latius.

31. Ex hoc eodem fonte fluit alterius resolutio; an præsentatio possit fieri extra territorium habentis instituere, & an Episcopus possit confirmare electionem, vel præsentium instituere extra diocesem, & affirmativè responderetur, si extrajudicialiter procedatur, text. in cap. post electionem, de concessione probab. cap. qua fronte, & apell. quando vero judicialiter, & in contradicitorio judicio procedi contigerit, fecus, ut per eundem Lambertinum in 6. art. d. 2. q. prin. 2. lib. 2. & via de alia per eum in art. 5. & art. 7. ibi, & infinitos actus, qui possunt celebrari, & fieri extra diocesem, provinçia, vel jurisdictionem, longa manu concessit Hieron. Gonzal. in r. g. de mens. alterna. gloss 62. à princip. ali etiam causis quibus proceditur extrajudicaliter, vel quibus ita procedi mandatur, in difseru hojus capituli apparet, & de aliis eorum effectibus, inter quos & illum, quem hic indagamus, ut quando in eis & in electione, confirmatione, institutione, & provisione beneficiorum proceditur, conservata sua natura prima, & sic extrajudicaliter, ut appellatio emissa non suspendat effectum provisionis, nec violentia committatur ex d. negata delatione per Lancel. Hieron. Gonzal. Nicolatum Grc. Laram, & alios ultra allegatos in princip. hujus cap. ad regul. generalem inferius probabimus.

32. Secundo modo proceditur etiam in collatione, præsentatione, institutione, electione, seu confirmatione, & provisione beneficiorum judicialiter, in forma judicij & juris ordine servato, cum contradicitore; & tunc requiri diffinitiva pronuntiatio: text. expressius in cap. constitut. 41. in ordine, de elec. 1. 6. text. in clam. dispensatione, de judicis: text. in c. dudum 2. de elec. text. in c. exhibita, de judicis: cum aliis pluribus, tam in iuribus, quam authoritatibus, que in difseru apparet, quod ut plurimum, & frequentius solet illi causis ita judicis & (extrajudicium,) & idem probat text. in cap. 1. de appellat.

cialiter, ita in causa cognitione, & in contradicitorio judicio procedi, vel ex voluntate collatoris 35 providentis, vel ex necessitate juris, quod ita cognosci impellit secundum causas, & occasiones occurrentes, & prout natura negotio postular, ut dicit Hieron. Gonzal.

Sed ut clarius procedamus, exempla desuper confitente libet, & primo tunc ex voluntate providentis 36 provisionem fieri judicialiter accedit; quando judex executor literarum Apostolicarum super collatione aliquis beneficii vult assumere partes judicis, & judiciale in provisione procedere, cum citatione, & audiencia aliquorum, & alterare naturam ejusdem, ad quod nullo modo tenetur regulariter, si non vult, nisi in certis, & limitatis casibus, in quibus addid jure cogitur, & addringi ut per Doctores in cap. fin. de presumptione & preferenti Feli. à num. 16. Flores de Mena, in practic. quest. q. à n. 21. & per nos latius infra p. 5. & constat ex dec. 4. de sententia. & re jud. in antiqu. & de script. decij 7. etiam si ei orerata conscientia, Gloss. in cl. m. un. de offic. delegati, & ex Bald. Alex. & aliis tener Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 17. à n. 14. & supra, & quod executor grante, si vult, possit judicialiter partes audire, & citare, tener Mandatis in tract. de monit. q. 60. nu. 16. & in regul. 34. quest. 32. & ex aliis latè Flores de Mena supra n. 33. & 34. Quod ex identitate rationis 37 extendit, & intelligo, locum habere in ceteris actibus extrajudicialibus: dummodo celebrantur ab his, qui aut delegatam, aut & fortius propriam jurisdictionem alias habent, ut colligitor ex his quæ Abb. consil. 41. 1. p. sub n. 1. & per Putem. decij. 144. à n. 1. incipit, fuit dictum in una Conchen. decij. 473. n. 1. lib. 2.

* Quoniam ut inquit gl. in clam. sep. de verb. verbō, 38 irritandis, & ibi Doctores & Jaf. in lib. unus, §. patius ne petret, ff. de pacis, & consil. 174. & alibi passim per ordinarios ibi, quod mutare formam judicis in minori causa cognitione non possit etiam partibus consentientibus, & tunc processus est nullus: at vero econverso, & sic in maiorem cognitionem contrarium est dicendum; nam ubi non requirit figura judicis, & judex procedit plena causa cognitione adhibita, non contradicente parte aliqua, valet & reddit rationem gl. quia in illo ultimo causa res reddit ad jus commune, & suam naturam quod facile fit, c. ab exordio. 35. diff. lib. unus, §. patius ne petret, ff. de pacis, latissime post plorimus de hoc tractat Giurba decij. 74. nu. 12. vide infra, n. 134. In priori autem causa est contra jus communia, & quod naturali rationi convenit, ut in omnibus ut prius quis cognoscat id, super quo judicare debet, & propterea diei convevit, quod causa cognitione à jure divino descendit, ut inquit Abb. in c. de causa poss. & prop. Fel. in c. Eccl. col. 12. vers. 1. not. de consil. advenientia ad naturali iustitiam conservandam, & ideo sententia causa cognitione non praemissa ipsa iure nulla est: ut ex aliis latè Vantius latè nullus. Sententiarum ex dec. clu. pro-cessus, 30. & 31. in velocitate autem, & brevitate magis se demonstrat, & signat iniquitas, secundum cap. inter hec & hircum, in prin. de pan.

Quod autem judex ex necessitate juris astringatur, etiam ex invito, in provisione beneficii & in aliis actibus allumerne partes judicis, & judicium formare ex variis causarum figuris demonstrabitur, & imprimis, quando jus, vel aliqua alia dist. ostio utitur hoc verbo (judicium) prout (judicium fiat, formetur judicium) 40 & similibus: tunc judex debet procedere judicialiter ex virtute, & propria significacione verbi (judicium) quod in judicialibus actibus, non autem extrajudicialibus potest verificari. Quod probatur primo ex cap. consil. 41. in ordine, de elec. 1. 6. text. in clam. dispensatione, de judicis: text. in c. dudum 2. de elec. text. in c. exhibita, de judicis: cum aliis pluribus, tam in iuribus, quam authoritatibus, que in difseru apparet, quod ut plurimum, & frequentius solet illi causis ita judicis & (extrajudicium,) & idem probat text. in cap. 1. de appellat.

appell. 1. 6. juncta gl. verb. in judicio, verbō, vel extra judicium, ubi ad denominandam appellationem judiciale, & ab actibus judicialibus interpositam, dicitur in judicio factam, appellationem vero extrajudiciale, & ab extra judicialibus actibus contraria intitulatur, extra judiciumque interpositam vocant, & hoc idem suadet DD. qui in proposito, eadem loquendi modo videntur, praesertim Lambier. de jur. par. 3. art. 2. q. prin. 2. p. lib. 2. p. mibi 117. nu. 11. ubi refers unum easum, in quo judex debet beneficium provide, cum causa cognitione judicialiter; dicit, quod tunc judicium debet fieri inter partes, & iterum, efficiunt judicarius, judicij tantum summari, &c. & probatur ex universis titulis, de judicis, qui judicialibus tantum actibus sunt adscripti.

41. Contraria enim sunt, & sibi invicem repugnantia judicialia, & extrajudicialia, quemadmodum sibi ipsi forent contraria testes, si alius diceret; Petrum hoc fecisse in domo, alter vero extra domum scilicet affirmit: & ideo dixit Gonzal. in d. gl. 9. in annot. nu. 31. quod actus extrajudiciales nunquam transeunt in rem judicatam, ex quo in eis deficit judicium: ex quo namque 42 removet nomen, removet titulus, vigor, & effectus l. a. nulli, & ibi Odofred. & Bald. notant, Cod. de feris, l. divinis, juncta gloss. C. de frument. Alex. l. 11. & l. fin. & ibid. Bald. & Salic. C. de inoff. testim. judiciale enim à judicio dictum est, extrajudiciale vero ab eo derivatur, non quod in judicio, sed extra id celebratur, & ita notoriè suadet ipsa verborum significatio, à qua non est recedendum, l. non aliter, ff. de leg. 3. & ipsa verborum etymologia, à qua redit argumentum, prout justus à justitia injustus ab iniquitate, dico per Everard. in locis leg. in loco ab eyson, eo namque ipso, quod aliquid gelsum in judicio testimonium, extra judicium gelsum sicut negamus, faciunt expressum, que super diximus veris, pro quo facit quod appellatio, & c. u. 20. ubi probavimus, aliis citatis, appellationem extra judicialiter eam esse, quia fit ante judicium coepit, & ante citationem, ad differentiam appellationis judicialis, que necessariè proponitur intra limites judicij, ex copte, & fulmina o.

43. Et suadet ex significacione propria huius dictiorum (judicium) secundum S. Thom. 2. q. 60. art. 1. Nav. in rub. de judic. n. 14. Afinum in præz. jud. in pris. Paz, in præz. in v. annot. de judic. nu. 2. judicium significare, discussiōnem cause, vel processum judiciale, per cap. forus, de verbis. signif. proprie enim, & originaliter significare dictiorum iuris, id est, actum judicis, quatenus est judex, & jus inter litigantes dicens, seu discens, & probat etiam dictiorum dictioris (judicium) quam ex Abbatte resert Parlador. In sequentia, dif. 128. n. 2. & facit quae deduxit Paz, ubi supra, n. 35. & ubi quod propriè incipit judicium à litis contestatione, impròprie vero à citatione.

44. Quod insuper pertinet, quod si aliqua dispositio juris, Principis, vel judicis, utatur hac dictione (lis) ut putat; (super lite procedas, vel procedatur; item dimis, si definatur; item conficit, item abbrevies) vel quid simile, tunc tacite confessur velle, ut in forma judicialiter procedatur, ex propria significacione dictiorum (lis) que propriè dictum causa ipsa d. dicitur in judicium, ante litis contestationem: text. in l. litis nomes, ff. de verb. signif. l. nulli, C. de procur. & nullis, que in hujus rei comprobationem faciunt, adducit Mariana postulatio de ordinarij jud. s. p. art. 6. Paz in præz. in 2. annot. de instaur. n. 4. & liet. verificetur etiam in extrajudicialibus secundum Panorm. & Decium, n. 7. de appellat. quod impròprie fit dicitur. Quod autem attinet ad jurisdictos tam Cœfaretos, quam Pontificios, lis non dicitur, nec verificatur, nisi in judicialibus, & lie contestata jam, probat text. in cap. ex p. 30. de verb. signif. & tradunt Felin. & ceteri scribentes, in

etiam flante dicta clausula (vocatis vocandis) non tenetur judex executor affumere partes judicis, citare, nec judicialiter procedere, ut statim infra dicitur. Vide quae Marecot. variar. resol. lib. 2. cap. 1. n. 8o. ubi bene de hac clausula.

52 Ex his convenienti, quod quando examinatur testes, & sumuntur informazioni super habilitate, vel inhabilitate aliecius personae ad aliquam dignitatem promovendam; tunc enim nec etiam partes citatio requiritur, secundum Imol. in cap. 2. n. 9. vers. limita ultimorum, & ibi etiam Anton. de Butr. n. 13. in fine, vers. idem ubi agitur. Abb. num. 7. vers. secundus causas Arretin. n. 8. post med. vers. nam informatio. Felin. vers. secundo limit. Dec. n. 45. extra de testib. Rom. singul. 469. fuit unus ex nobis, vers. quartio fallit. Socin. reg. 406. n. 2. fallentia. Campes. de testib. regul. 164. in 16. fallentia. Jacob. Novell. reg. 215. in 2. fallentia. Crot. in tract. de testibus, p. 312. Marfil. in d. l. de unoquoque n. 66. ff. de re jud. Practic. Corrad. de offic. prator. in causa civili. rub. de testib. n. 9. in secunda liminatione. fol. 67. col. secunda. Mafcard. de probat. lib. 2. consil. 682. n. 17. Imo. & adhuc fine citatione, & sine juramento testes sumuntur, prout dicimus de testibus recipiendis ex officio pro informatione, & instructione Curiae, quia haec instruuntur, & informatio non habet formam judicii, vel processus. Bald. in l. 3. §. si tibi. col. 2. vers. sed pone. si de conditione ob turp. caus. Alber. de Malet. in tract. de testib. c. 7. num. 38. & seqq. Angel. de malo. in verbo quod fama publica. n. 11. & post Salicet. Marfil. in leg. de unoquoque n. 75. vers. dicas tamen. Marant. de ordine judic. 6. p. membr. 1. rubra. de citar. n. 20. Foller. in practic. crim. in verbo. & si confitebaris, in 3. p. tercio partis. n. 40. & in verbo. & denum repetantur testes. n. 1. Arnald. Albert. in tract. de heret. dict. q. 34. n. 16. ante finem. Anton. Gabr. l. 2. rit. de citatione conclus. 1. n. 328. ubi alios referit. Gravat. ad Vest. lib. 6. cap. 2. n. 30. Clar. in practic. §. fin. q. 45. vers. ceterum referens. Mafcard. de probat. lib. 1. in prefatione, quae. p. 30. vers. 2. sed hoc intellige. & lib. 3. conel. 1366. n. 6. Franc. Personal. de indicis. & soritur. num. 18. in fine, ubi quod ita Doctores communiter tenent, n. 19. etiam in fine. Flam. Chartarius. in loco praecitato, ita communiter servari, & etiam in statu Ecclesiastico, testator, & in practic. interrog. recorum, l. 3. c. 3. n. 61. & ex recentioribus confundendo tradiderunt. Bertazz. consil. 553. n. 4. vers. 2. duo, lib. 2. Decan. consil. 92. n. 33. vers. & licet. l. 2. Hondon. consil. 101. n. 21. ubi testatur de generali confusione, quam etiam dicti vigere in Curia Perufina. Prosp. Farin. in practic. crim. tract. de testib. q. 72. n. 36. & superius, n. 51. & nos diximus superius, a n. 6. crm. multis seqq.

54 Tamen prefata doctrina procedit in statu, & terminis, de quibus loquitur; nempe antequam quis sit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate sumuntur extrajudicialis informatio; fecus autem si jam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum removendo a tali dignitate, tunc enim judicialiter agendum est, & in tali informatione proculdubio parts citatio requiritur, prout declarat Abb. in dict. c. 2. num. 7. in fin. vers. & intellige hoc, & ibi etiam Arretin. n. 9. vers. 2. fallit. junctio n. 10. ubi etiam alio modo declarat, cum omnino video. Felin. n. 8. vers. non credit, quod istis, &c. ubi etiam bene declarat Decius. num. 45. & seqq. extra de testibus. Mafcard. dict. consil. 682. num. 18. late prosequitur. Prosp. Farin. in tract. de testibus, q. 72. a n. 52. vide etiam Marecot. variar. resol. lib. 2. cap. 1. n. 10.

55 Hac autem quae diximus, de clausula (vocatis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda sunt ad dispositionem mandatum procedi cum causa cognitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum causa cognitione, &c.) quoniam ubi causa cognitione re-

quiritur, ibi necessario debet intervenire citatio eorum quorum intercessi, ut probant Arretin. in c. Gallo. §. 1. quod si tantum, col. fin. de liber. & postib. Card. Ruin. cont. 96. n. 10. lib. 1. Porcius. consil. 106. n. 34. Molin. de Hispan. primogenitis, lib. 3. cap. 3. n. 13. ex his quos ad naturam causae cognitionis supradicta citavimus, quia tunc omnino debet in forma judiciali procedi, cum debet citare, ex jam dictis, & ex his quae de citacione dicimus, & conducere bene quae per Marecot. var. resol. lib. 2. c. 1. n. 57. & quoniam causa cognitionis ad judicem, in iudicem, & jurisdictione utentem, non autem ad merum executorum, vel ejus officium spectat, ut omnibus notum esse, dicit Sebas. Vant. in tract. de nul. sentent. ex defecibili citationis, n. 33. & probat text. in l. 3. §. causa cognit. ff. de honorum pos.

Desuper & alio modo cognoscere, judicem in actibus extrajudicialibus sui naturae, teneri partes judicis assumere, judicialiterque, & in contradicitorio judicis, cum causa cognitionis procedere, tunc faciliter, quando comparet alius contradicitor, & opponit legitimas exceptions, & rei, de qua agitur, necessarias, vel ex ejus natura provenientes, ut si tradatur de collatione, electione, institutione, vel alteri de provisione beneficii, & alter oppositor, vel contradicitor comparet, & opponat illum non clericum, vel male ad ordinis promotum, irregularem, aut bigammam, & super regulariorem, vel bigamia male dispensatum subrepit, vel esse excommunicatum, intrusum, aut simoniaicum, aut criminofum, vel quod ad Ordinarium non pertinet beneficium collatio, quia est juris patronatus, & libi competens; vel quia est in ejus possessione, vel est alias litigiosum, & aliter is, qui comparet, aliquid praedictum pretendet; quia tunc omnimodo alteratur natura provisionis, & actus extrajudicialis, ex hoc in judiciali transferitur, & comparantes debet judicialiter, & in contradicitorio judicis audiri.

Pro quo primò expendo doctrinam Lambertini, in tract. de jur. patr. in 3. art. 2. q. princ. p. 1.2. ubi post longam disputationem, an praefatione, electio seu institutione possit fieri die feriato ob honorem Dei, resoluti multis alii Doctoribus relatis, quod licet illi actus fuimus prima via natura sint extrajudiciales, & per consequens quocumque tempore celebranti posse constat (& nos diximus supra); tamen si proprie edicto ad beneficium prohibitionem comparent aliqui, & se opponunt, dicentes proprietatem juris patronatus, vel quasi possessionem praefontandi non pertinet ad illos, qui prius praefontaverunt, nec ad aliquem alium, sed libi comparent tantum (juxta ea que ipse Lambert. in tract. de jur. patr. 8. & 9. & 10. art. 1. q. princ. 2. p. lib. 2.) vel alias praefontant ab aliis comparent criminofum esse, quod tunc non procederetur extrajudicialiter in examinatione harum praefationum, & prohibitione beneficium, sed fieri debere judicium inter partes ex vi, & potentia juris patronatus in dubium contradictionem redacti, & criminum oppositorum.

Et ut ipse Lambertini adverbit (& rete, confusus tam in superiori loco citato) & art. 32. q. prin. 2. lib. 2. vers. bene dicimus unum, &c. illas exceptions & objections dupliciter posse proponi, aut in ipso actu praefontandi, ut contingit, quando Patronus dicit: Praesento personam Francisci Clerici ad gubernationem hujus beneficii vacanis, qui scientia, moribus, vita, & aetate habili est praefontantem vero ab aliis esse indignum, & criminofum, vel ad eorum praefationem non esse intitundinum, quia nihil juris patronatus habent, &c. aut tunc item hanc, & judicem in ipso, sollicit, actu praefontandi non deducunt, sed postmodum indiscerni negotii, & in isto ultimo casu, cum praefontatio conservet, & reineat suam propriam naturam, poterit fieri quoconque dies etiam feriato ob honorem Dei. Icum sit extrajudicialis, quoque in ipsa incidas questione juris patrona-

patronatus & judicium exceptionum ceterarum, quibus medianibus, alteratur, & variatur natura presentationis, & processus, qui erat extrajudicialis, efficitur judicialis; & priori autem casu, cum a principio ejus sit alterata natura, & effectus judicialis; quae alius actibus judicialibus descripita sunt, servari debent, argumento text. in cap. confit. q. de electione, lib. 6.

60 Facit etiam ad articulum, de quo agimus; quod dicit idem Lambert in 12. art. 9. princ. 2. p. 1.2. fol. mihi 166. in magnis, columnis 4. quod licet praefatio presentationis, & institutionis sit extrajudicialis, tamen si apparet alius contradicitor, vel compraesentatus aliquid obiciens, efficitur judicialis, ubi alia in proprium addicit. Et plus dicit in 4. art. 11. q. princ. 2. p. 2.1. n. 67. & seqq. fol. mihi 172. ex Gay. in repetit. cap. fin. de electione, lib. 6. ubi communiter ab omnibus scribentibus ibi notatur, loquendo in infinito, & confirmatione, quod si in eis compareat contradicitor, sine dubio interveniet causa cognitionis, & institutio dicetur vera sententia definitiva, maxime si cognoscetur de juribus praefontantium, quia per eam cognoscetur vetus Patronus, ex eius perpetuum silentium imponendum.

61 Et idem omnino efficitur affirmandum, quando nullus comparevit contradicitor, sed superior discussit negotium ex officio cum vera causa cognitione, dando coadjutorem Curiae, hoc est, Promotorem fiscalis, qui contra iura praefontantium, Patronorum, vel merita praefontati, aut formam praefationis, & similis allegat, & opponat. Quod ita in practica servandum, dicit ipse Lambert. ibi. & in pluribus locis ibi citatis, secundum Gay. dict. c. fin. in 2. & 3. cod. de elect. lib. 6. & idem quod Lambert. dicit Philip. Franch. in c. constitutis el. 2. de applicat. col. 4. vers. 1. sed certe melius loquendo in confirmatione, sequuntur Hostiens. & Imolam. Anton. de Butr. ibi. & Joannem Andream in cavaritie de electio. lib. 6. quod quando adeat contradicitor opponens, cum tunc debet procedi in ipsa cum causa cognitione in contradicitorio judicio, & judicis judicialiter confirmante, confirmation erit sententia definitiva; fecus autem quando nullus adeat contradicitor, quia tunc superior confirmat non praemissa causa cognitionis, sed cum simpli ci informatione animi sui, & extrajudicialiter, & habet vim interlocutoria confirmatio, ut supra diximus; & idem dicit Bertach. in reperto. verbo confirmatio potest, lib. num. 80. ad medium, quod confirmatio praefontorum facta in contradicitorio judicio est sententia definitiva, & confirmat electionem alia nullam, fecus si fiat de plano, & non contradicitorio judicio, sed extrajudicialiter, quia tunc est interlocutoria, allegat de hoc Bald. In addito. ad Specula. de appellat. versiculo pro definitiva, & gloss. in cap. fin. versio. inanis de electione in 6. & ad dict. 1. de citar. quod ipse Bertach. loco dict. num. 100. ad medium, dicit, quod confirmation, cum petitur, & nullus se opponit, non requirit libellum, ne litis contestationem, secundum Specula. in impositione titulo de libelli conceptione, §. nunc videndum, num. 6. & versic. 33. facit etiam quod eleganter dicit Franciscus. Marcus decisio. Delphinal. 1357. lib. 1. ubi latet, quem sequitur Cardin. Tusc. tom. 3. littera E. concil. 90. num. 5. quod confirmationis electionis est facta solemniter, & in contradicitorio judicio, habet vim sententia definitiva; si vero fiat contradictorio, habet vim interlocutoria, & ad hos terminos est reducendum Zabari. consil. 112. versiculo ad secundum, dum dicit, quod confirmationis electionis debet fieri per modum sententia, & vide eundem Tuscum conclusione 711. vers. 69. confirmatione quando habet vim definitiva.

62 Facit etiam doctrina Felin. in c. fin. de presumptio. num. 27. ubi regulam firmat, quae dicit, executore beneficium non teneri judicialiter procedere, si non vult, sed extrajudicialiter, limitat, quando comparet aliquis, qui pretendit aliquid praedictum, quia ipse Salgado de Protect. Reg.